

DACSETNING

TILVÍSUN

Alþingi, viðskiptanefnd
vt. Selma Hafliðadóttir
nefndarritari
Austurstræti 8
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 30. apríl 2009 02-2009040258
T-ums 20/09

Umsögn um tillögu til þingsályktunar um hlutafélög með gagnsætt eignarhald og bann við lánveitingum og krosseignarhaldi - 375. mál þskj. 634.

Með bréfi dags. 14. apríl 2009 er ríkisskattstjóra og þ.m.t. fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra gefinn kostur á að veita umsögn um tillögu til þingsályktunar um hlutafélög með gagnsætt eignarhald og bann við lánveitingum og krosseignarhaldi, 375. mál, þskj. 634.

Þingsályktunartillagan felur í sér að viðskiptanefnd verði falið að semja lagafrumvarp um gagnsæ hlutafélög. Markmið lagasetningarinnar er að búa til nýja tegund hlutafélaga sem eru með gagnsætt eignarhald, bæði gagnvart eigendum beint og óbeint og einnig gagnvart dótturfélögum beint og óbeint. Þá er gert ráð fyrir að félögum þessum verði bannað að lána til eða eiga í hlutafélögum sem eiga þau beint eða óbeint.

Nú eru í gildi lagaákvæði um ferns konar hlutafélög, þ.e. hlutafélög, einkahlutafélög, opinber hlutafélög og samlagshlutafélög. Þessi lagaákvæði eru sett fram í tveimur lagabálkum sem eru lög nr. 138/1994 um einkahlutafélög og lög nr. 2/1995 um hlutafélög. Í síðarnefndu lögunum eru sérstök ákvæði sem lúta að opinberum hlutafélögum annars vegar og hins vegar samlagshlutafélögum.

Hlutafélagiformið hefur lengi verið talið heppilegt fyrir aðila sem vilja leggja saman krafta sína og stunda atvinnurekstur í einhverri mynd, ekki bara hér á landi heldur um víða veröld. Lög um hlutafélög kveða allitarlega á um hvernig staðið skuli að stofnun og starfsemi þessara félaga svo sem rétti og skyldum hluthafa og félagsstjórn, vernd minnihlutaeigenda svo og slitum félaganna.

Ætla má að hugsun löggjafans með setningu laga um hlutafélög hafi verið sú að einstaklingar og/eða lögaðilar gætu lagt fram fjármuni í sameiginlegan sjóð til að standa fyrir atvinnustarfsemi af einhverju tagi. Stjórn félaganna væri síðan ætlað að sjá til þess að með atvinnurekstrinum væri framlagt hlutafé ávaxtað til lengri tíma með hagsmuni allra hluthafa að leiðarljósi og væri sú ávöxtun þegar best léti meiri en unnt væri að fá með öðrum sparnaðar- eða fjárfestingarformum.

Í greinargerð með þingsályktunartillögunni er réttilega bent á að flókið gagnkvæmt eignarhald sé ein ástæða þeirra þrenginga sem þjóðin stendur nú frammi fyrir. Þó ekki séu öll kurl til grafar komin sýnist þó mega gera ráð fyrir því að fjármálastofnanir hafi oft á tíðum verið

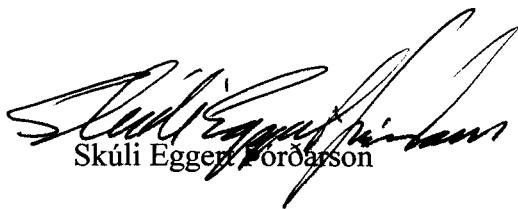
beinir gerendur í að koma slíku eignarhaldi á eða að minnsta kosti greitt fyrir því með lánveitingum. Virðist jafnvel á stundum sem sérfræðingar fjármálafyrirtækjanna hafi lagt meiri áherslu á að fela eða flækja eignarhald félaga en að ganga úr skugga um raunverulegt verðmæti félaga þegar til lánveitinga kom. Þó svo löggjafinn hafi með ýmsum hætti endurbætt lögin og reynt að mæta breyttum tímum hafi stjórnendur margra félaga misst sjónar á þeirri frumskyldu sinni að hámarka arð eigenda til lengri tíma og fremur látið stjórnast af skammtímagróða í eigin þágu og eða valdra hluthafa. Ljóst er að ef brotavilji einstaklinga er einbeittur verður með lagasetningu aldrei að fullu unnt að koma í veg fyrir slíkan ásetning.

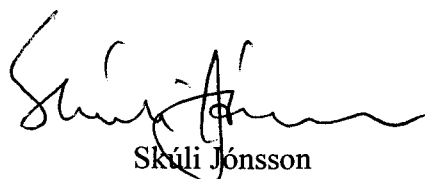
Í greinargerðinni með þingsályktunartillögunni er talið upp í fimm liðum nokkur skilyrði sem sérstaka áherslu beri að leggja á við samningu laga um gagnsæ hlutafélög og lúta að eignarhaldi. Ættu þau öll að gagnast til að gera eignarhald skýrara en verið hefur hér á landi. Hér má þó benda á að í 5. lið skilyrðanna segir að gegnsætt hlutafélag megi ekki lána verðmæti til aðila sem á það beint eða óbeint en í 104. gr. hfl. og 79. gr. ehl. eru ákvæði þessa efnis harla skýr.

Ljóst er að meginefni laga sem sett væru um gagnsæ hlutafélög væri samhljóða nógildandi lögum um hlutafélög. Því hlýtur að koma til álita að bæta við nógildandi lög ákvæðum sem næðu þeim tilgangi sem þingsályktunartillagan stefnir að. Ef markmið tillögunnar nær fram að ganga væri líklegt að til yrði einskonar stjórnuflokkur í hlutafélagaflokkunni sem væru GH, eða ghf sé skammstafanahefð viðhaldið, og önnur form félaga hefðu á sér vafasamari blæ. Ef vel til tækist gæti það bætt siðferði í viðskiptalífínu sem allir hlytu að fagna.

Ríkisskattstjóri lýsir sig reiðubúinn að leggja því lið að sett verði í lög ákvæði af því tagi sem þingsályktunartillagan stefnir að hvort sem það væri í heildstæðu frumvarpi eða endurbótum á nógildandi lögum.

Virðingarfyllst

Skúli Egger Þórðarson

Skúli Jónsson